

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт KNSA 007-011 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Харків
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	03.12.2004 р.
Дата оновлення:	07.05.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання:	uaA
Прогноз:	стабільний

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо існуючої системи управління, а також політичної ситуації в регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Харківської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	03.12.2004 р.	29.12.2005 р.	08.06.2006 р.	07.12.2006 р.	22.05.2007 р.	13.11.2007 р.	13.05.2008 р.	28.10.2008 р.	07.05.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується **ВИСОКОЮ** кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова підтримується:

- збереженням у 2008 році високих темпів зростання обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів (145,2% до відповідного показника у 2007 році);
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків;
- відсутністю прямого боргового навантаження на бюджет міста станом на 01.01.2009 р.;
- зростанням окремих показників економічного розвитку міста протягом 2008 року: обсягу залучених прямих іноземних інвестицій на 34,0% до 1,3 млрд. дол. США, виробництва промислової продукції на 26,0% до 21,1 млрд. грн., зовнішньоторговельного товарообороту на 28,8% до 2,6 млрд. дол. США, роздрібного товарообороту на 34,1% – до 14,5 млрд. грн.;
- покращенням протягом 2008 року окремих показників соціального розвитку міста: зростанням середньомісячної заробітної плати на 38,6% до 1 765,0 грн. та значно меншим, за відповідний показник по країні, рівнем офіційно зареєстрованого безробіття (1,0%).

Рівень кредитного рейтингу м. Харкова обмежується:

- скороченням запланованих обсягів надходжень до бюджету міста у 2009 році внаслідок загальної негативної макроекономічної ситуації у країні;
- нижчим за середній по країні розміром середньомісячної заробітної плати та випереджаючим ростом заборгованості з її виплати (порівняно зі зростанням рівня оплати праці) протягом 2008 року за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить близько 70%);
- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця.

Резюме

Деякі кількісні дані наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2004-2008 рр. наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Харкова за 2004-2008 рр.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	Темп зростання у 2008 р. до 2007 р., %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	1 464,7	1 463,2	1 461,2	1 457,8	1 456,0	99,9
Рівень зареєстрованого безробіття, %	1,0	0,8	0,7	0,7	1,0	138,6
Середньомісячна заробітна плата, грн.	610,9	802,9	1 026,8	1 322,0	1 765,0	133,5
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	14,6	9,4	25,4	31,3	82,7	264,2
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	10 939,5	11 004,4	13 135,2	16 728,3	21 080,6	126,0
Темпи зростання обсягів промислового виробництва у порівнянних цінах, %	119,7	114,2	103,6	109,2	105,1	-
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	3 032,8	2 907,1	3 032,8	4 333,5	7 055,3	108,3
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	304,2	371,8	791,0	982,2	1 316,2	134,0
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	1 892,8	1 519,4	1 723,6	2 047,4	2 636,5	128,8
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	135,0	190,8	235,4	337,3	111,6	33,1
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	4 215,4	5 948,3	7 892,6	10 794,8	14 479,1	134,1

Джерело: Виконавчий комітет Харківської міської ради

Демографія, трудові ресурси та заробітна плата

Протягом аналізованого періоду чисельність наявного населення м. Харкова скоротилась на 1,8 тис. осіб і станом на 01.01.2009 р. склала 1 456,0 тис. осіб. Як і у попередніх періодах, у 2008 році у м. Харкові позитивне сальдо механічного приросту населення не покривало негативне сальдо природного приросту населення.

У зв'язку з кризовими явищами в економіці України ситуація на ринку праці м. Харкова у 2008 році погіршилась. Так, на відміну від попередніх періодів, рівень зареєстрованого безробіття у м. Харкові протягом 2008 року збільшився і станом на 01.01.2009 р. склав 1,0%, що було на 2,0 в. п. менше, ніж у середньому по країні. У другій половині минулого року відбулося зменшення загальної кількості зайнятих на 5,0 тис. осіб, що призвело до скорочення середньооблікової чисельності зайнятих загалом за 2008 рік, порівняно з 2007

роком, на 0,1%. Масових звільнень вдалося уникнути, передусім, за рахунок застосування адміністрацією підприємств та організацій міста вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Рівень середньомісячної заробітної плати у м. Харкові протягом 2008 року збільшився на 33,5% і склав 1 765,0 грн., що було на 2,3% менше, ніж у середньому по країні. Протягом п'яти останніх років темпи зростання середньомісячної заробітної плати у місті поступають відповідним показникам по країні, що, відповідно, призводить до збільшення різниці в рівнях оплати праці у місті та у країні в цілому, а також до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, близько 70% якої формує податок з доходів фізичних осіб.

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуєчими видами економічної діяльності у м. Харкові є «Промисловість», «Освіта», «Транспорт та зв'язок» та «Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам». У зв'язку з тим, що у зазначених сферах діє велика кількість юридичних осіб різних форм власності слід відмітити високу диверсифікацію бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб, що є основним джерелом наповнення місцевого бюджету.

Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Харкові протягом 2008 року збільшився у 2,6 рази і станом на 01.01.2009 р. склав 82,7 млн. грн. Співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за 2008 рік залишається на високому рівні – 10,0%.

Промисловість

Промисловість протягом аналізованого періоду залишається однією з провідних галузей економіки м. Харкова. Загалом протягом 2008 року збереглися структурні пропорції промислового комплексу міста у галузевому розрізі за обсягами реалізації промислової продукції. А саме, як і у попередніх періодах, у структурі обсягів реалізації промислової продукції у м. Харкові найбільшу питому вагу займала продукція машинобудування, харчової промисловості та виробництва й розподілення електроенергії, газу та води.

За результатами 2008 року промисловий комплекс міста демонстрував зростання обсягів промислового виробництва та реалізації промислової продукції. Зокрема темпи зростання реалізації продукції промисловими підприємствами м. Харкова (у фактичних цінах) у 2008 році становили 126,0%. Проте за результатами аналізованого періоду за обсягом реалізації промислової продукції у розрахунку на одного мешканця Харкова, як і в попередніх періодах, поступається середньому значенню по країні.

Зростання обсягів промислового виробництва спостерігалось за переважною більшістю видів економічної діяльності підприємств промислового комплексу міста. Суттєво знизили обсяги промислового виробництва лише підприємства, зайняті у легкій промисловості. При цьому слід зауважити, що найбільші платники податків до бюджету міста задіяні переважно в інших галузях промислового комплексу міста, зокрема машинобудуванні, харчовій промисловості та виробництві електроенергії, газу та води.

Промисловий комплекс міста, на підприємствах якого працює 29,2% загальної чисельності зайнятого населення міста (без врахування малого бізнесу), займає важливе місце як у формуванні та розвитку ринку праці, так і в наповненні бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів. Зважаючи на те, що на найбільших за чисельністю працюючих підприємств промислового комплексу припадає не більше ніж 1,5% загальної чисельності штатних працівників міста, можна зробити висновок, що бюджету м. Харкова характерний високий рівень диверсифікації джерел надходжень податку з доходів фізичних осіб, який формує близько 70% доходної частини загального фонду без врахування трансфертів.

Інвестиційна та будівельна діяльність

Протягом 2008 року спостерігається зростання обсягу капіталовкладень в економіку міста, зокрема, темпи зростання обсягів інвестицій в основний капітал підприємств, організацій та установ, які діють на території міста Харкова, становили 108,3%. Внаслідок того, що обсяг інвестицій в основний капітал у 2008 році у місті зростав нижчими темпами за загальноукраїнські, в розрахунку на одного мешканця Харкова, цей показник вперше за п'ять років, нижче за середнє значення по країні.

Протягом 2008 року в м. Харкові було введено в експлуатацію 111,6 тис. кв. м житла, що у 3,0 рази менше, порівняно з 2007 роком. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в 2008 році в експлуатацію житла, на відміну від 2007 року, є меншою за середнє значення по країні за відповідний період у 3 рази та складає 76,9 кв. м.

Починаючи з II кварталу 2008 року, погіршилась ситуація на ринку нерухомості м. Харкова, внаслідок чого спостерігається: згорання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, затримки з введенням в експлуатацію об'єктів та скорочення кількості зайнятих у будівельній галузі на 0,1 тис. осіб.

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 1 316,2 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що за станом на 01.01.2009 р. у розрахунку на одного мешканця на 16,8% більше за середній показник по країні у відповідному періоді та у 1,6 рази більше за відповідний показник по Харківській області. Протягом 2008 року обсяг іноземного капіталу, залученого підприємствами міста, збільшився на 34,0%.

Основними країнами, з яких надійшли прямі іноземні інвестиції в економіку міста Харкова станом на 01.01.2009 р., як і у 2006-2007 рр., залишаються: Франція (понад 53,2% залучених інвестицій), Кіпр (18,3%) та Сполучене Королівство (11,2%). При цьому протягом останніх двох років галузева структура іноземного капіталу не зазнала суттєвих змін. Значні обсяги іноземного капіталу припадають на фінансову сферу, підприємства промислового комплексу міста (харчова та целюлозно-паперова промисловість), та компанії, що здійснюють операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та надають послуги підприємцям.

Зовнішньоекономічна діяльність

Динаміка зовнішньої торгівлі підприємств міста, насамперед, визначається зовнішньоторговельним товарооборотом, питома вага якого за результатами 2008 року складає 82,8% (82,1% у 2007 році). Незважаючи на щорічне зростання показників зовнішньої торгівлі підприємствами м. Харкова, обсяг зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на одного мешканця залишається нижчим за середній показник по країні (у 1,8 рази за результатами 2008 року).

Слід зазначити, що у 2008 році, як і протягом 2004-2007 рр., темпи зростання товарного експорту підприємств м. Харкова перевищують відповідні показники за імпортом товарів, і хоча сальдо зовнішньої торгівлі залишається негативним, коефіцієнт покриття імпорту експортом становить майже одиницю.

Товарна структура зовнішньої торгівлі залишається доволі диверсифікованою, хоча найбільшу питому вагу як в імпорті, так і в експорті займає промислове устаткування (38,5% експорту та 25,9 % від загального обсягу імпорту) та транспортні засоби й шляхове обладнання (11,7% та 9,3% відповідно). Географічна структура зовнішньоторговельного товарообороту міста Харкова протягом аналізованого періоду не зазнала суттєвих змін: переважна більшість експортно-імпортних операцій припадає на Російську Федерацію.

Торгівля і громадське харчування

Протягом 2008 року у м. Харкові зберігалася тенденція до збільшення обсягів роздрібного товарообороту торгової мережі (з врахуванням ресторанного господарства), хоча темп росту цього показника по місту за очікуваними даними Харківської міської ради (134,1%) на відміну від попередніх періодів був нижчим за загальноукраїнський показник (139,3%). У 2008 році роздрібний торговельний оборот (з врахуванням ресторанного господарства) міста Харкова у 1,9 рази перевищив середнє значення по країні.

Збереження високих показників роздрібного товарообороту у м. Харкові свідчить про вищі за середній по країні реальні доходи населення, у тому числі, що знаходяться поза межами офіційної статистики та у подальшому є резервом для розширення бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб. Зростання обсягу роздрібного товарообороту є результатом збільшення питомої ваги організованих місць торгівлі шляхом розширення діючих торгових підприємств, будівництва нових, а також дій міської влади стосовно недопущення несанкціонованої торгівлі.

Розвиток торгівлі в Харкові позитивно впливає на наповнення бюджету міста. За результатами 2008 року надходження від плати за торговий патент та ринкового збору зросли, порівняно з попереднім роком, на 22,4% та 53,5% відповідно.

Житлове та комунальне господарство міста

У Харкові, як і в переважній більшості міст України, актуальними є проблеми високого рівня зношеності основних засобів, у тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення. Крім того, існує невідповідність тарифів на житлово-комунальні послуги собівартості їх надання, а також зростає заборгованість споживачів за житлово-комунальні послуги.

Необхідність відновлення основних засобів та зростання цін на газ призвело до неодноразового підвищення за рішенням міської ради тарифів на послуги з теплопостачання та гарячого водопостачання. Нові тарифи на послуги з водопостачання та водовідведення для населення переглянуті у березні 2009 року. Незважаючи на неодноразове підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги, рівень проплати населення в 2008 році за спожиті послуги перевищує відповідні показники за переважною більшістю міст України, проте залишається нижчим за 100,0%.

У 2008 році збереглася динаміка поступового зростання суми простроченої заборгованості населення міста за житлово-комунальні послуги. При цьому основна сума боргу припадає на послуги з теплопостачання та гарячого водопостачання. Обсяг простроченої заборгованості населення збільшився протягом аналізованого періоду на 28,9%, до 359,8 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця є високим показником.

Міський громадський транспорт

Послуги з перевезення мешканців міста по території міста надаються такими підприємствами як КП «Міськелектротранс» та ДП «Харківський метрополітен», а також автотранспортом за встановленими маршрутами на автобусах і мікроавтобусах підприємств різних форм. Протягом 2008 року, як і у попередніх періодах, внаслідок високого рівня зношеності рухомого складу ХКП «Міськелектротранс» обсяг пасажирських перевезень електротранспортом скоротився, тоді як чисельність мешканців, що скористалися послугами метрополітену та автотранспорту, зросла.

З метою оновлення парку електротранспорту КП «Міськелектротранс», за рішенням Харківської міської ради було надано згоду на придбання підприємством за договором фінансового лізингу на термін 5 років 90 односекційних тролейбусів та 10 односекційних трамвайних вагонів. Станом на 01.07.2008 р. підприємством отримано предмет лізингу у повному обсязі. У 2008 році за угодою лізингу за рахунок коштів міського бюджету профінансовано 13,5 млн. грн. Крім того, за рахунок співфінансування з Державного бюджету придбано 4 трамвайні вагони, вартістю 8,3 млн. грн.

Земельні ресурси, комунальне майно та комунальні підприємства

Харківська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж

земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Харкова. Загалом, за результатами 2004-2008 рр. питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без врахування трансфертів коливається в межах 18,3-26,0%.

З метою наповнення бюджету розвитку Харківська міська рада щорічно здійснює продаж земельних ділянок. Зокрема, у 2008 році продовжено реалізацію Програми подальшого реформування земельних відносин і підвищення ефективності використання земель у місті Харкові на 2007-2010 рр. Протягом 2008 року до бюджету міста надійшло 121,0 млн. грн. від реалізації земельних ділянок, а рівень виконання уточненого річного плану на 2008 рік становить 108,9%.

Зростання надходжень бюджету спостерігається і від надання земельних ділянок в оренду, а також від сплати земельного податку. Зростання надходжень плати за землю протягом аналізованого періоду становило 137,7% до 2007 року, що було забезпечено здійсненням перерахунків розмірів орендної плати після затвердження міською радою «Положення про порядок визначення розмірів орендної плати при укладенні договорів оренди землі в м. Харкові», що набуло чинності з 01.03.2008 р.

Протягом 2008 року було продовжено реалізацію Програми приватизації та відчуження об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Харкова на 2007-2011 рр. Суттєве зростання кількості приватизованих об'єктів пов'язане із необхідністю наповнення бюджету розвитку для погашення випуску облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року. За результатами 2008 року до бюджету розвитку надійшло 96,1 млн. грн., що майже у 2 рази більше, ніж у 2007 році, проте рівень виконання уточненого річного плану за надходженням до бюджету міста коштів від приватизації майна становив 94,4%.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на майно комунальної власності та земельні ділянки, спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, буде характерна для м. Харкова у 2009 році. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес реалізації програм капітального розвитку.

Незважаючи на зменшення внаслідок приватизації кількості і площі об'єктів комунальної власності, які перебували в оренді протягом 2008 року, загальна сума надходжень від оренди збільшилась у 2,0 рази, чому, зокрема, сприяло прийняття у IV кварталі 2007 року Харківською міською радою нової Методики розрахунку та порядку використання плати за оренду майна, що перебуває в комунальній власності територіальної громади м. Харкова, згідно з якою було переглянуто орендні ставки.

Станом на 01.07.2008 р. у місті здійснювали фінансово-господарську діяльність 87 унітарних комунальних підприємств. Внаслідок реорганізації та ліквідації, порівняно з початком року, кількість комунальних підприємств було зменшено на 84 одиниць. З метою залучення інвестицій у комунальну сферу та модернізації надання послуг з використанням ресурсозберігаючих технологій Харківська міська рада у 2007 році прийняла рішення про надання у концесію майна КП «Виробничо-технологічне підприємство «Вода», КП «Харківкомуночиствод», КП «Харківські теплові мережі», КП «Міжнародний аеропорт Харків» та Харківського комунального підприємства

«Міськелектротранс». Для забезпечення реалізації рішення міської ради у 2008 році проводились відповідні підготовчі роботи.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Харкова було представлено у форматі бюджетного балансу у таблиці:

Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу за 2006-2008 рр., тис. грн.

Показник	2006 р. Загальний фонд	2006 р. Спеціальний фонд	2006 р. Разом	2007 р. Загальний фонд	2007 р. Спеціальний фонд	2007 р. Разом	2008 р. Загальний фонд	2008 р. Спеціальний фонд	2008 р. Разом
Податкові надходження	962 693,5	22 977,7	985 671,2	1 386 907,9	26 288,6	1 413 196,4	1 792 671,9	30 781,5	1 823 453,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	29 628,1	59 152,6	88 780,7	37 188,7	122 419,2	159 607,9	70 049,3	116 592,6	186 641,9
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	265 869,0	0,0	265 869,0	521 940,2	0,0	521 940,2	558 661,5	0,0	558 661,5
Операційні надходження всього	1 258 190,6	82 130,3	1 340 320,9	1 946 036,8	148 707,8	2 094 744,6	2 421 382,8	147 374,2	2 568 756,9
Поточні видатки	780 604,3	60 783,6	841 387,9	1 029 949,6	80 963,4	1 110 913,0	1 391 605,2	112 044,1	1 503 649,2
Субсидії та поточні трансферти	397 861,9	11 563,4	409 425,3	690 397,3	29 543,1	719 940,4	870 631,1	131,5	870 762,6
Операційні видатки всього	1 178 466,2	72 347,0	1 250 813,2	1 720 346,8	110 506,5	1 830 853,3	2 262 236,3	112 175,5	2 374 411,8
Операційний баланс	79 724,4	9 783,3	89 507,7	225 690,0	38 201,3	263 891,3	159 146,5	35 198,7	194 345,1
Фінансовий дохід	4 776,9	27,4	4 804,3	15 096,8	24,3	15 121,1	36 783,2	19,8	36 803,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	10 720,0	0,0	10 720,0	10 720,0	0,0	10 720,0	5 360,0	0,0	5 360,0
Фінансовий баланс	-5 943,1	27,4	-5 915,7	4 376,8	24,3	4 401,1	31 423,2	19,8	31 443,0
Поточний баланс	73 781,3	9 810,7	83 592,0	230 066,8	38 225,6	268 292,3	190 569,7	35 218,5	225 788,1
Капітальні надходження	0,0	61 821,0	61 821,0	0,0	122 191,7	122 191,7	3,5	217 064,2	217 067,7
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	58 492,4	48 588,7	107 081,1	71 085,1	83 087,3	154 172,4	61 560,5	67 320,8	128 881,3
Капітальні надходження всього	58 492,4	110 409,7	168 902,1	71 085,1	205 279,0	276 364,1	61 564,0	284 385,1	345 949,1
Капітальні видатки	52 885,5	72 535,2	125 420,7	107 857,3	118 888,0	226 745,3	184 730,2	124 497,0	309 227,2
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	25 055,4	60 147,3	85 202,7	24 411,9	87 893,6	112 305,6	28 251,8	100 493,5	128 745,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	48 588,7	0,0	48 588,7	73 404,7	0,0	73 404,7	58 060,5	0,0	58 060,5
Капітальні видатки всього	126 529,6	132 682,5	259 212,1	205 674,0	206 781,6	412 455,5	271 042,5	224 990,5	496 033,0
Капітальний баланс	-68 037,2	-22 272,8	-90 310,0	-134 588,9	-1 502,6	-136 091,5	-209 478,5	59 394,5	-150 084,0
Баланс після капітальних видатків	5 744,1	-12 462,1	-6 718,0	95 477,9	36 722,9	132 200,9	-18 908,8	94 613,0	75 704,2
Кредитування (з врахуванням повернення)	0,0	-257,3	-257,3	0,0	-344,5	-344,5	0,0	-235,8	-235,8
Профіцит/дефіцит	5 744,1	-12 204,8	-6 460,7	95 477,9	37 067,4	132 545,3	-18 908,8	94 848,8	75 940,0
Фінансування	-5 744,1	12 204,8	6 460,7	-95 477,9	-37 067,4	-132 545,3	18 908,8	-94 848,8	-75 940,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

Протягом 2008 року операційний баланс бюджету міста зберігає позитивне значення як за загальним, так і за спеціальним фондами. Проте внаслідок скорочення темпів росту податкових надходжень за умови високих темпів зростання обсягу поточних видатків бюджету міста сукупне сальдо операційного балансу за результатами 2008 року суттєво зменшилось (на 26,4%), порівняно з відповідним показником у 2007 році. Слід зауважити, що протягом 2006-2007 рр. операційний баланс бюджету демонстрував тенденцію до збільшення, значною мірою, за рахунок зростання обсягу податкових надходжень та офіційних трансфертів.

У 2008 році місто продовжувало зберігати статус міста-донора та передавало кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків бюджету міста, яке розраховано Міністерством фінансів України. Протягом аналізованого періоду до Державного бюджету було перераховано 98 087,3 тис. грн., що становить 100,0% планових річних показників.

Через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду районних у м. Харкові бюджетів, у 2008 році, як і протягом 2004-2007 рр., виконання консолідованого бюджету міста супроводжувалося тимчасовими касовими розривами, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Протягом останніх 4 років їх обсяг не мав сталої динаміки, а за результатами 2008 року загальна сума короткотермінових позичок, що залучалися з єдиного казначейського рахунку до районних у м. Харкові бюджетів, складає 343,8 млн. грн., що на 3,3% більше за показник у 2007 році.

Фінансовий дохід бюджету забезпечується переважно відсотковим доходом від розміщення тимчасово вільних бюджетних коштів на депозитних рахунках у банку. У 2008 році обсяг фінансового доходу внаслідок розміщення бюджетних коштів на депозит у 6,9 рази перевищив обсяг видатків на обслуговування боргу – виплату відсоткових платежів за облігаціями серії А внутрішньої місцевої позики обсягом 100,0 млн. грн. Станом на 01.01.2009 р. на депозитах у банківських установах розміщено 195,3 млн. грн.

Капітальний баланс бюджету міста Харкова протягом 2006-2008 рр. був негативним, що є типовим для більшості місцевих бюджетів України. Утворення значного (150,1 млн. грн.) негативного сальдо капітального балансу бюджету міста у 2008 році пов'язано з тим, що у відповідному бюджетному періоді зросли витрати загального фонду бюджету міста з придбання основного капіталу.

Загалом бюджет міста у 2008 році було виконано з профіцитом, який підтримувався позитивним сальдо спеціального фонду. Дефіцит загального фонду бюджету міста у 2008 році було покрито за рахунок залишків коштів на рахунках місцевого бюджету, а також за рахунок повернення тимчасово вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків, що відповідно мало наслідком зменшення показника ліквідності бюджету. За спеціальним фондом за рахунок профіциту бюджету розвитку у 2008 році було погашено облігації внутрішньої місцевої позики та збільшено обсяг коштів, розміщених на депозитних рахунках.

Загальна ліквідність бюджету міста станом на 01.01.2009 р. (співвідношення залишків на рахунках бюджету міста до фактичного обсягу видатків без врахування внутрішніх трансфертів) зменшилась, порівняно з відповідним показником станом на 01.01.2008 р.,

на 2,5 в. п. – до 5,2% та перебуває на помірному рівні за загальним фондом – 3,5%, та на високому рівні за спеціальним фондом – 17,4%.

Виконання доходної частини бюджету м. Харкова

Для доходної частини бюджету міста Харкова в 2005-2008 рр. характерною була тенденція до збільшення обсягу надходжень. При цьому у 2008 році, у зв'язку з загостренням кризових явищ в економіці України, темп зростання доходів бюджету міста без урахування трансфертів уповільнився, порівняно з попереднім бюджетним періодом, на 17,5 в. п. і склав 132,3%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Харкова у 2008 році, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Доходну частину бюджету міста (без урахування коштів, що передаються з однієї частини в іншу) за результатами 2008 року виконано в обсязі 2 893 448,5 тис. грн., що складає 98,8% уточненого річного плану. Слід зазначити, що затверджений на 2008 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Харкова було перевиконано на 7,8%.

Планові показники з урахуванням змін за доходами загального фонду (без трансфертів) протягом аналізованого періоду було виконано на 99,4%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 98,3%, за власними доходами – на 103,8%, за офіційними трансфертами – на 95,3%. При цьому обсяг надходжень закріплених доходів у 2008 році, проти 2007 року, було збільшено на 41,1%, сума власних доходів та трансфертів – на 61,5% та 15,0% відповідно.

У структурі закріплених доходів бюджету м. Харкова у 2008 році найбільша питома вага (89,4%) припадала на податок з доходів фізичних осіб. У 2008 році погіршення результатів господарської діяльності, передусім, промислових підприємств міста негативно відбилося на динаміці зростання фонду оплати праці на цих підприємствах та темпах приросту надходжень податку з доходів фізичних осіб. А саме, затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб було виконано на 98,2%. Слід зазначити, що збереження негативних тенденцій розвитку промислового комплексу міста суттєво уповільнюватиме темпи зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Для бюджету м. Харкова характерним є низький рівень диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб у частині найбільших платників податку – зокрема у 2008 році на чотири найбільших платників податку з доходів фізичних осіб припадало 5,0% загального обсягу надходжень податку.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується переважно зростанням обсягу надходжень від плати за землю, місцевих податків і зборів та платою за оренду цілісних майнових комплексів. Крім того, в 2008 році, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Обсяги доходної частини спеціального фонду бюджету м. Харкова у 2008 році визначалися динамікою власних надходжень бюджетних установ та доходів бюджету розвитку. Зростання обсягу надходжень до бюджету розвитку у 2008 році, порівняно з 2007 роком, пов'язано зі значним зростанням обсягів надходжень від продажу землі та приватизації комунального майна у I півріччі 2008 року, переважну частину з яких було спрямовано на погашення випуску облігацій серії А обсягом 100,0 млн. грн.

Виконання видаткової частини бюджету м. Харкова

У зв'язку із щорічним збільшенням обсягів доходної частини бюджету м. Харкова обсяги виконання видаткової частини бюджету міста протягом 2008 року теж збільшились. Зростання видаткової частини бюджету міста в аналізованому періоді забезпечується збільшенням обсягів фінансування за переважною більшістю основних статей видатків міського бюджету.

Недовиконання у повному обсязі планових обсягів видатків за окремими видатковими статтями бюджету, віднесеними до основних, мало наслідком збільшення розміру кредиторської заборгованості загального фонду бюджету міста у 2,4 рази – до 56,7 млн. грн. станом на 01.01.2009 р. Таким чином, погашення у 2009 році кредиторської заборгованості, що утворилась за результатами виконання бюджету 2008 року, створюватиме додаткове навантаження на бюджет міста.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 65,5%.

Структура видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією у 2004-2008 рр. характеризується значною питомою вагою поточних видатків (майже 80%) у загальному обсязі видаткової частини бюджету. При цьому питома вага захищених статей видатків загального фонду бюджету міста Харкова у зазначеному періоді теж була високою (74,3%) та зросла порівняно з відповідним показником 2007 року на 2,5 в. п.

Місто вчасно та у повному обсязі виконувало план своїх зобов'язань з обслуговування боргових зобов'язань. У червні 2008 року відповідно до затверджених термінів та у повному обсязі Харківська міська рада здійснила погашення випуску процентних муніципальних облігацій внутрішньої позики 2005 року (серії А) на загальну суму 100,0 млн. грн.

Бюджет м. Харкова на 2009 рік

Плановими показниками на 2009 рік обсяг доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів та коштів, що передаються до спеціального фонду, було зменшено на 16,0%, порівняно з виконанням у 2008 році. За загальним фондом доходи

бюджету міста було затверджено в обсязі 1 624,3 млн. грн. Темп зростання надходжень загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів), які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році склав 93,6%. Темп зростання власних доходів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році, склав 106,2%.

Темп росту надходжень податку з доходів фізичних осіб запланованих на 2009 рік, порівняно з фактичним виконанням у 2008 році, складає 93,6%, на що впливатимуть наслідки фінансово-економічної кризи, які проявлятимуться у вивільненні персоналу та продовженні застосування адміністраціями підприємств та організацій міста практики неоплачуваних відпусток та скорочень робочого часу. Фактично протягом січня-березня 2009 року виконання річного плану за зазначеним джерелом доходів міського бюджету на 2009 рік становило 22,8%.

Запланований на 2009 рік обсяг доходної частини спеціального фонду бюджету м. Харкова без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду, було затверджено в обсязі 276,6 млн. грн. (на 5,1% менше за фактичний показник виконання у 2008 році). Здебільшого, це спричинено запланованим зменшенням обсягу надходжень до цільових фондів та власних надходжень бюджетних організацій.

Рівень виконання річного плану надходжень до бюджету розвитку Харківської міської ради протягом I кварталу 2009 року становило 8,0% від запланованого на 2009 рік, у т. ч. надходження від реалізації майна становили – 15,0% від річного плану, а від продажу землі – 1,7%.

Видаткова частина бюджету м. Харкова на 2009 рік затверджена в обсязі 1 900,9 млн. грн. що на 6,8% менше порівняно з фактичним виконанням у попередньому бюджетному періоді. Слід зазначити, що постійне зростання вартості енергоносіїв, у тому числі для населення та бюджетних установ міста, призводить до додаткового навантаження на бюджет міста як у зв'язку з компенсаційними виплатами підприємствам житлово-комунального комплексу, так і прямим фінансуванням вартості енергоносіїв для бюджетних організацій.

Слід зазначити, що плановими показниками на 2009 рік обсяги окремих видаткових статей («Соціальний захист і соціальна допомога», «Житлово-комунальне господарство», «Транспорт»), планування та виконання обсягів видатків за якими прямо пов'язане з перерахуванням з Державного бюджету офіційних трансфертів до бюджету міста, та надходження коштів до бюджету розвитку, було зменшено, порівняно з виконанням у 2008 році.

Плановий обсяг вилучення до Державного бюджету встановлено у обсязі у 7,2 рази меншому за фактичний показник виконання у 2008 році.

Боргові зобов'язання міста

Прямий боргу бюджету м. Харкова станом на 01.01.2009 р. відсутній. Відповідно до затвердженого графіка у червні 2008 року Харківська міська рада здійснила погашення випуску процентних муніципальних облігацій внутрішньої позики серії А на загальну

суму 100,0 млн. грн. Процентний дохід за облігаціями протягом усього періоду обігу Харківська міська рада виплачувала в повному обсязі та в строк.

Обсяг консолідованого боргу м. Харкова станом на 01.01.2009 р. становить 684,6 млн. грн. та складається з:

- 4,3 млн. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що фінансуються за рахунок загального фонду бюджету м. Харкова;
- 498,2 млн. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств міста;
- 182,1 млн. грн. – непогашений залишок за кредитами, залученими комунальними підприємствами міста.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Харкова ради підтверджено на рівні uaA, прогноз стабільний.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самолова

**Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів**

О. І. Луценко

Додатки

Бюджет міста Харкова у форматі бюджетного балансу за 2004-2008 рр., тис. грн.

ПОКАЗНИК	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Податкові надходження	618 379,9	793 527,3	985 671,2	1 413 196,4	1 823 453,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	72 050,6	100 091,2	88 780,7	159 607,9	186 641,9
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	257 771,8	192 816,9	265 869,0	521 940,2	558 661,5
Операційні надходження всього	948 202,4	1 086 435,4	1 340 320,9	2 094 744,6	2 568 756,9
Поточні видатки	485 964,2	665 748,2	841 387,9	1 110 913,0	1 503 649,2
Субсидії та поточні трансферти	343 918,2	357 281,1	409 425,3	719 940,4	870 762,6
Операційні видатки всього	829 882,4	1 023 029,3	1 250 813,2	1 830 853,3	2 374 411,8
Операційний баланс	118 319,9	63 406,1	89 507,7	263 891,3	194 345,1
Фінансовий дохід	1 436,3	5 043,3	4 804,3	15 121,1	36 803,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	115,3	5 929,1	10 720,0	10 720,0	5 360,0
Фінансовий баланс	1 321,0	-885,8	-5 915,7	4 401,1	31 443,0
Поточний баланс	119 640,9	62 520,4	83 592,0	268 292,3	225 788,1
Капітальні надходження	61 727,7	59 817,9	61 821,0	122 191,7	217 067,7
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	50 181,8	21 072,2	107 081,1	154 172,4	128 881,3
Капітальні надходження всього	111 909,4	80 890,1	168 902,1	276 364,1	345 949,1
Капітальні видатки	202 919,0	154 494,6	125 420,7	226 745,3	309 227,2
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	43 102,5	58 899,1	85 202,7	112 305,6	128 745,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	15 185,8	3 295,5	48 588,7	73 404,7	58 060,5
Капітальні видатки всього	261 207,3	216 689,3	259 212,1	412 455,5	496 033,0
Капітальний баланс	-149 297,8	-135 799,2	-90 310,0	-136 091,5	-150 084,0
Баланс після капітальних видатків	-29 656,9	-73 278,8	-6 718,0	132 200,9	75 704,2
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з врахуванням повернення)	77,6	-554,6	-257,3	-344,5	-235,8
Профіцит/дефіцит	-29 734,5	-72 724,2	-6 460,7	132 545,3	75 940,0
Фінансування	29 734,5	72 724,2	6 460,7	-132 545,3	-75 940,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради

Джерела фінансування бюджету м. Харкова у 2004–2008 рр., тис. грн.

ПОКАЗНИК	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Профіцит/дефіцит	-29 734,5	-72 724,2	-6 460,7	132 545,3	75 940,0
Фінансування	29 734,5	72 724,2	6 460,7	-132 545,3	-75 940,0
Зміни залишків	33 244,5	3 373,9	-1 933,6	-2 168,4	-19 215,0
залишок на початок року	48 937,5	15 691,8	12 317,9	14 265,7	16 434,1
залишок на кінець року	15 693,0	12 317,9	14 251,5	16 434,1	35 649,2
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	7 643,0	160 146,7	343 775,2	332 961,7	343 818,1
Погашення	7 643,0	160 146,7	343 775,2	332 961,7	343 818,1
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-3 510,0	-30 649,4	8 396,8	-130 375,2	43 276,8
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	113 122,8	88 408,2	477 459,1	612 994,5
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	3 510,0	143 772,2	80 011,4	607 834,4	569 717,8
Фінансування за борговими операціями	0,0	100 000,0	0,0	0,0	-100 000,0
Запозичення	0,0	100 000,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	100 000,0
Інші розрахунки	0,0	-0,2	-2,5	-1,6	-1,8
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Харківської міської ради